

**Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu**

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Tomáše Lichovníka (soudce zpravodaje), soudce Vladimíra Sládečka a soudce Davida Uhlíře ve věci ústavní stížnosti **Mladá fronta a.s.**, se sídlem Mezi Vodami 1952/9, 143 00 Praha 4 - Modřany, zastoupené JUDr. Václavem Chumem, advokátem se sídlem Sokolská 60, 120 00 Praha 2, **proti usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 5 To 20/2016 ze dne 30. 3. 2016 a usnesením Policie České republiky, Útvaru odhalování korupce a finanční kriminality, služby kriminální policie a vyšetřování, odboru korupce, 1. oddělení, č. j. OKFK-1378-667/TČ-2014-251001 ze dne 26. 2. 2016 a č. j. OKFK-1378-619/TČ-2014-251001 ze dne 18. 2. 2016**, za účasti Vrchního soudu v Praze a Policie České republiky jako účastníků řízení, t a k t o:

I. Usnesením Vrchního soudu v Praze sp. zn. 5 To 20/2016 ze dne 30. 3. 2016 a usnesením Policie České republiky, Útvaru odhalování korupce a finanční kriminality, služby kriminální policie a vyšetřování, odboru korupce, 1. oddělení, č. j. OKFK-1378-667/TČ-2014-251001 ze dne 26. 2. 2016 bylo porušeno právo stěžovatelky na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

II. Tato rozhodnutí se ruší.

III. Ve zbytku se ústavní stížnost odmítá.

O d ů v o d n ě n í :

I.

1. Včasnou ústavní stížností, která i v ostatním splňuje podmínky stanovené zákonem č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), se stěžovatelka domáhá zrušení v záhlaví uvedených rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení, a to zejména pro porušení čl. 2, čl. 17 a čl. 36 Listiny základních práv a svobod (dále též „Listina“).

2. Z napadených rozhodnutí a vyžádaného spisového materiálu, vedeného původně u Policie České republiky, Útvaru odhalování korupce a finanční kriminality, služby kriminální policie a vyšetřování, odboru korupce, 1. oddělení (dále též „původní policejní orgán“) pod sp. zn. OKFK-1378/TČ-2014-251001, posléze, po odebrání a

přidělení věci dozorovým státním zástupcem, u Policie České republiky, Krajského ředitelství policie Královéhradeckého kraje, odboru hospodářské kriminality služby kriminální policie a vyšetřování (dále též „nový policejní orgán“) pod sp. zn. KRP-33051/TČ-2016-050080, Ústavní soud zjistil následující skutečnosti.

3. Na internetovém portálu euro.el5.cz byl zveřejněn článek „Policie viní Sisáka ze zvýhodnění věřitele i ovlivňování soudu“, k němuž bylo přiloženo usnesení policejního orgánu o zahájení trestního stíhání č. j. OKFK-1378-100/TČ-2014-251001 ze dne 15. 1. 2016. Provozovatelem uvedeného internetového portálu byla stěžovatelka. Po zveřejnění článku byla stěžovatelce dne 18. 2. 2016 doručena v záhlaví citovaná výzva policejního orgánu z téhož dne, vydaná v trestní věci obviněných JUDr. Petra Sisáka a spol., v níž policejní orgán vyzval stěžovatelku, aby odstranila z předmětných webových stránek periodika EURO text usnesení o zahájení trestního stíhání a dále aby policejnímu orgánu do tří pracovních dnů od obdržení výzvy sdělila informace ohledně toho, kdo nese odpovědnost za obsah daných internetových stránek, kdo je tvoří, spravuje, aktualizuje, a aby k těmto osobám uvedla kontaktní údaje. Této výzvě stěžovatelka nevyhověla. Nato policejní orgán v záhlaví označeným usnesením ze dne 26. 2. 2016 podle § 66 odst. 1 trestního řádu (dále též „tr. ř.“) stěžovatelce uložil pořádkovou pokutu ve výši 50.000,- Kč. Tu odůvodnil tím, že stěžovatelka, ačkoliv byla poučena podle § 66 odst. 1 tr. ř., neuposlechla výzvy policejního orgánu ze dne 18. 2. 2016.

4. Usnesení o uložení pořádkové pokuty následně stěžovatelka napadla stížností, v níž uvedla, že považuje napadené usnesení za nedůvodné, nezákonné, vymykající se dosavadní praxi a bez věcného a konkrétního podkladu, založené na aplikaci účelového výkladu zákona, který je ve svém důsledku šikanózní a omezující svobodu tisku. Stěžovatelka v první řadě poukázala na nemožnost použití ustanovení § 8a a § 8b tr. ř. ve vztahu k její osobě a vyjádřila své přesvědčení, že nenaplnuje znaky osoby ve smyslu § 8b tr. ř., tj. osoby, které byly orgány činnými v trestním řízení poskytnuty informace pro účely trestního řízení. Podle názoru stěžovatelky bylo formou citace usnesení o zahájení trestního stíhání uvedeno jen to, co již bylo o věci známo z jiných sdělovacích prostředků nebo přímo osobám s posuzovanou věcí souvisejícím, proto publikace článku pro okruh osob vztahujících se k trestnímu řízení nepředstavuje žádné novum. K tomu dodala, že z napadeného usnesení se nepodává, kteří svědkové byli ovlivněni, jakým způsobem a v jakém směru. Stěžovatelka dále uvedla, že policejní orgán je „rozzloben“ z pouhého faktu zveřejnění usnesení, neboť při exponovanosti předmětné kauzy bude každý svědek nepochybně ostražitý, bude sám zjišťovat informace a pokud na tom bude mít opravdu zájem, nepochybně je získá. Zaujala názor, že je přísnější povinnost na straně policie dohlédnout na to, aby informace důležité pro trestní řízení nepronikaly na veřejnost, a v daném případě nelze postihovat stěžovatelku proto, že sama informace se na veřejnosti objevila. Co do výše uložené pořádkové pokuty stěžovatelka namítla, že kritériem pro stanovení její výše není rozhodný základní kapitál společnosti a nelze ji ani odůvodňovat tvrzenou ochranou autority policejního orgánu bez dalšího.

5. O stížnosti rozhodl Vrchní soud v Praze vpředu uvedeným usnesením tak, že ji dle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. jako nedůvodnou zamítl. Vrchní soud poukázal na to, že pořádkovou pokutou do 50 000 Kč může být potrestán mimo jiné ten, kdo bez dostatečné omluvy neuposlechne příkazu nebo nevyhoví výzvě, které mu byly dány podle trestního řádu. Pořádková pokuta je tak jedním z prostředků, které umožňují

zajistit nerušený průběh procesních úkonů trestního řízení a uposlechnutí příkazů daných podle trestního řádu. Při použití tohoto donucovacího prostředku je nutné, aby se tak dělo v situacích a mezích stanovených zákonem a způsobem, který zákon stanoví. Proto musí být vždy jednoznačně prokázáno, že nastaly okolnosti, zavadávající důvod k uložení pořádkové pokuty.

6. Vrchní soud konkrétně vyzdvihl, že při shromažďování informací a zveřejňování nesmí média překročit určité meze, zejména porušit právo jednotlivce na soukromí a ochranu osobních údajů a právo na spravedlivý proces. Je přitom dle jeho názoru třeba dbát i zájmu společnosti a státu na tom, aby poskytnuté informace neohrozily objasnění skutečností důležitých pro trestní řízení, nezveřejnily o osobách zúčastněných na trestním řízení údaje, které přímo nesouvisí s trestnou činností, a aby neporušily zásadu, že dokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem není vina vyslovena, nelze na toho, proti němuž se vede trestní řízení, hledět, jako by byl vinen.

7. Dospěl k závěru, že v souzené věci bylo zveřejněno zásadně neveřejné usnesení o zahájení trestního stíhání ve stadiu neveřejného přípravného trestního řízení. Veřejná publikace textu předmětného usnesení dostupná širokému okruhu čtenářů je dle vrchního soudu způsobila nepříznivě ovlivnit a mařit vlastní průběh přípravného řízení například pro možnou relativizaci svědeckých výpovědí, a tím i objasnění samotné trestné činnosti. Zveřejněním se rovněž zasahuje do základních lidských práv osob v tomto usnesení označených, včetně práva na soukromí, práva na ochranu osobních údajů a bankovního tajemství. Tuto neoprávněnou publikaci lze dle názoru soudu považovat i za zásah do řádného výkonu soudnictví, zejména za situace vazebního řízení v trestní věci, v níž rozhodují soudy o vzetí a setrvání obviněných ve vazbě z důvodu ustanovení § 67 písm. b) tr. ř. V této souvislosti vrchní soud odkázal i na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva, a to především na rozsudek ve věci Campos Daâmaso proti Portugalsku, kde soud dospěl k závěru, že postup státních orgánů, které zahájily trestní řízení proti novinářům, kteří v novinách uveřejnili obsah obžaloby, byl legitimní.

II.

8. Stěžovatelka v ústavní stížnosti namítla, že výzva byla vydána na základě neexistující povinnosti, a již proto nemůže obstát ani usnesení o uložení pořádkové pokuty. Z použití ustanovení § 8 odst. 1 tr. ř. ve výzvě lze dle jejího názoru dovodit, že jeho smyslem je umožnit orgánům činným v trestním řízení požadovat od třetích osob splnění povinností, které jsou stanoveny v jiném zákoně, a to pro potřeby trestního řízení. Z čeho však splnění takové povinnosti mělo vyplývat, z výzvy dle stěžovatelky neplyne. Pakliže policejní orgán ve výzvě odkázal na ustanovení § 8b tr. ř. (maje zřejmě na mysli odstavec 1), pak dané ustanovení nemůže dopadat na obviněného, jeho obhájce či např. na jinou osobu, jíž bylo umožněno nahlédnout do trestního spisu. Každopádně však dle jejího mínění nedopadá na jiné osoby, kterým tyto kvalifikované osoby informace od policejního orgánu dále poskytly. Čistě ve vztahu k adresátům právní normy obsažené v § 8b odst. 1 tr. ř. by tak mohl policejní orgán učinit výzvu vůči obviněnému či obhájci, nikoliv však vůči osobě, jíž ale policejní orgán sám žádnou informaci neposkytl. Okruh adresátů právní normy v § 8b odst. 1 tr. ř. je stanoven taxativně, stěžovatelka do něj nespadá, přičemž k rozšíření takového okruhu osob i na její osobu nelze použít ani analogii.

9. Stěžovatelka dále uvedla, že pokud jde o druhou část výzvy k poskytnutí bližších informací k tomu, kdo nese odpovědnost za obsah internetových stránek, kdo je tvoří, spravuje, aktualizuje atd., ohradila se poukazem na § 16 tiskového zákona, dle něhož fyzická či právnická osoba má právo odepřít soudu, jinému státnímu orgánu nebo orgánu veřejné správy poskytnutí informace o původu či obsahu těchto informací. S touto námitkou, kterou stěžovatelka dle svých slov vyzdvihla ve stížnosti proti usnesení o uložení pořádkové pokuty, se vrchní soud přitom vůbec nevypořádal.

10. Stěžovatelka v dalším zpochybnila samotné usnesení o uložení pořádkové pokuty a jeho odůvodnění. Ohradila se proti tvrzení v něm uvedeném, a sice že s obsahem usnesení o zahájení trestního stíhání se smí seznámit toliko zákonem striktně vymezený okruh lidí, totiž osoby, jimž je ze zákona doručováno, resp. jež mohou podle § 65 odst. 1 tr. ř. nahlédnout do spisového materiálu. Tento právní závěr policejního orgánu považuje stěžovatelka za zcela chybný a navíc nepodložený jakýmkoliv zákonným ustanovením. Stěžovatelka zde příkladmo nastínila, že sotva si lze rozumně představit, že by bylo obviněnému zakázáno o věci spravit osoby blízké, a to právě s odkazem na neveřejnost přípravného řízení. Policejní orgán pak dle názoru stěžovatelky zřejmě vůbec nepočítal s tím, že trestně stíhanou může být i právnická osoba. V rámci právnické osoby přitom existuje značně široký a těžko předvídatelný okruh osob, které by měly být s obviněním z hlediska práva na obhajobu seznámeny. Stěžovatelka též odmítla poukaz policejního orgánu na ovlivnění svědků. Dochází zde totiž dle ní ke střetu práva na obhajobu a zájmu orgánů činných v trestním řízení, aby nedocházelo k ovlivňování nevyslechnutých svědků. Obviněný však musí mít právo věc konzultovat s jinými osobami, radit se s příbuznými, ale též např. vyhledávat svědky a obstarávat důkazy, které obvinění zmírňují. To je samotná podstata práva na obhajobu a toto právo nelze obviněnému upřít jen proto, že by teoreticky mohlo dojít k ovlivnění svědků. Stěžovatelka k tomu poznamenala, že pokud by zákonodárce měl vůli zakázat obecně informování veřejnosti o neskončených trestních věcech, stanovil by tento zákaz jasně a jednoznačně v zákoně, jako je tomu v jiných státech (např. ve Švýcarsku). V českém právním řádu však žádné takovéto obecné pravidlo obsaženo není a bez ohledu na to, že s tím orgány činné v trestním řízení zjevně nesouhlasí, nemohou toto pravidlo dovozovat výkladem, který nemá oporu v zákoně a naopak jde proti němu.

11. Vrchnímu soudu stěžovatelka vytkla, že věc nesprávně právně posoudil a dostatečně se nevypořádal s její argumentací ve stížnosti. Dle ní je zcela nepřijatelné, jestliže vrchní soud dovozuje bez odkazu na jakékoliv zákonné ustanovení jednak neveřejnost usnesení o zahájení trestního stíhání, jednak existenci zájmu společnosti na objasnění trestné činnosti a případném potrestání pachatelů. Stěžovatelka nerozporuje tento zájem, ale nedostatek souvislosti s domnělou neveřejností usnesení o zahájení trestního stíhání. Zcela irelevantní je dle jejího přesvědčení též argumentace zásahem do řádného výkonu soudnictví. Pokud by se tato argumentace dovedla do absurdního závěru, mohly by dle stěžovatelky orgány činné v trestním řízení s odkazem na „řádný výkon soudnictví“ vytvářet bezpočet nových nesmyslných povinností zcela bez zákonného podkladu. Nelze jím argumentovat bez dalšího ve prospěch omezení práva nečinit nic, co zákon neukládá a práva svobodně šířit informace. Za lichou považuje stěžovatelka i argumentaci vztahující se k ochraně práva na soukromí, práva na ochranu osobních údajů a bankovního tajemství. Stěžovatelka si není vědoma toho, že by ve zveřejněném usnesení o zahájení trestního stíhání (dostupném v rámci článku) zůstaly jakékoliv neanonymizované osobní údaje, neboť z její strany byly všechny takové údaje odstraněny.

12. Stěžovatelka dále zpochybnila odkaz vrchního soudu na rozsudek Evropského soudu pro lidská práva (dále též „ESLP“) ve věci Campos Daâmaso proti Portugalsku, v níž tento soud naopak zaujímá zcela opačný závěr, než jaký se snaží vrchní soud prezentovat. V odsouzení novináře v právě citované věci ESLP dle stěžovatelky naopak shledal porušení čl. 10 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod o svobodě projevu.

13. Stěžovatelka veškerou shora nastíněnou argumentaci v ústavní stížnosti ještě podrobněji rozvedla.

III.

14. Ústavní soud vyzval v souladu s ustanovením § 42 odst. 4 zákona o Ústavním soudu Vrchní soud v Praze a dále jak původní, tak i nový policejní orgán jako účastníky řízení, aby se vyjádřili k projednávané ústavní stížnosti. Vrchní soud v Praze ve svém vyjádření pouze odkázal na obsah napadeného usnesení.

15. Původní policejní orgán ve svém vyjádření uvedl, že ač se necítí být dostatečně kvalifikovaný k tomu, aby dokázal ve vší komplexnosti posoudit ústavněprávní relevanci stěžovatelčiných námitek, je toho názoru, že se stěžovatelka snaží přenést otázku uložení pořádkové pokuty z oblasti faktů do abstraktní roviny černobílého boje o svobodu slova, ve kterém policejní orgán vystupuje jako totalitářský cenzor a stěžovatelka jako neprávem ostrakizované médium s ušlechtilými cíli spočívající v informování veřejnosti. Policejní orgán dále popsal situaci, v níž se ocitl v souvislosti s výsledkem jednoho ze svědků v trestním řízení, od něhož zjistil, že se na předmětném internetovém portálu skutečně nachází kompletní obsah usnesení o zahájení trestního stíhání s částečně anonymizovanými údaji. Policejní orgán tak měl dle svých slov na výběr ze dvou možností, a sice buď přijmout vzniklou situaci a svou nečinností ji fakticky legitimizovat, anebo věc řešit. Z mnoha důvodů se rozhodl pro druhý krok. Za nejdůležitější z nich považuje skutečnost, že takto zveřejněné usnesení o zahájení trestního stíhání může mít výrazný vliv na výpověď svědků jakožto jednoho z nejdůležitějších důkazů, a tím i ohrozit účel trestního řízení. Zveřejněné usnesení je nadto ze strany obhajoby způsobilé stát se jednoduchým prostředkem, jak uměle znedůvěryhodnit svědka vypovídajícího v neprospěch obviněného, když lze při pozdějším výsledku svědka před soudem jeho výpověď ve výše uváděných intencích napadnout. Dalším důvodem, který jej přiměl k tomu, aby zveřejnění obsahově kompletního usnesení o zahájení trestního stíhání v průběhu neveřejného přípravného řízení řešil, bylo, že usnesení obsahuje informace o totožnosti osob, proti kterým se trestní řízení vede, o totožnosti poškozených, a přeneseně i o totožnosti svědků.

16. Původní policejní orgán dále zmínil, že součástí usnesení o zahájení trestního stíhání bylo i poučení ve smyslu § 8b odst. 1 tr. ř. Osoba, která stěžovatelce usnesení o zahájení trestního stíhání poskytla, se tak dle jeho názoru mohla dopustit správního deliktu podle zák. č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, jehož účinky stěžovatelka zveřejněním dokumentu ještě umocnila. Anonymizace osobních údajů byla dle něj provedena ledabyle, když osobní údaje zůstaly např. na stranách 4, 23, 39, 40, 54. Zveřejněním obsahově kompletního usnesení nadto mohlo dojít k zásahu do osobnostních práv nejen osob stíhaných, ale i dalších osob v usnesení uvedených, jež

může sám fakt, že se jejich jméno objevilo v dokumentu policie, do určité míry dehonestovat v obchodních či partnerských vztazích.

17. Ze všech výše vyložených důvodů tudíž původní policejní orgán přistoupil k výzvě, máje za to, že jediným způsobem, jak dále zabránit v maření trestního řízení je uložení pořádkové pokuty tak, aby byla zachována autorita orgánů činných v trestním řízení. Závěrem pak původní policejní orgán poukázal na absenci výslovné zákonné úpravy řešící obdobné problémy, pro jejíž přijetí zákonodárcem se vyslovil, a navrhl, aby Ústavní soud ústavní stížnost zamítl.

18. Nový policejní orgán se ve svém vyjádření ztotožnil s postupem i důvody původního policejního orgánu při uložení pořádkové pokuty. Ve vztahu k námitkám stěžovatelky v ústavní stížnosti se neztotožňuje se stěžovatelovým výkladem ustanovení § 8 odst. 1 trestního řádu, že toto ustanovení samo o sobě nezakládá orgánům činným v trestním řízení po komkoliv cokoliv žádat a jedná se pouze o obecné ustanovení umožňující, pro potřeby trestního řízení, požadovat od třetích osob splnění povinností stanovených v jiném zákoně. Nový policejní orgán je naopak toho názoru, že dané ustanovení trestního řádu samo o sobě naopak umožňuje obracet se s požadavky mj. i na právnické osoby bez jejich bližší specifikace v jiném zákoně. Kdyby měl zákonodárcem na mysli, aby orgány činné v trestním řízení užívaly ustanovení § 8 odst. 1 trestního řádu pouze za předpokladu odkazu na jiné zákony, které stanovují dožadované osobě splnění nějakých povinností, zcela nepochybně by to výslovně v tomto ustanovení trestního řádu uvedl. V něm ale takový postup ve stávající právní úpravě zakotven není a v době realizace předmětné výzvy původního policejního orgánu také nebyl.

19. Nový policejní orgán dále vyjádřil svůj právní názor, že jestliže § 2 odst. 10 trestního řádu vychází ze zásady veřejnosti trestního řízení před soudem, pak argumentem opaku lze dovodit neveřejnost přípravného řízení. Dále je dle něj proti logice, aby na jednu stranu orgány činné v trestním řízení dbaly na to, aby neohrozily objasnění skutečností důležitých pro trestní řízení a nezveřejnily informace umožňující zjištění totožnosti osoby, proti které se vede trestní řízení, poškozeného, zúčastněné osoby a svědka, jakož i osoby, kterým byly orgány činnými v trestním řízení poskytnuty informace, na které se vztahuje zákaz zveřejnění, je nesměly nikomu dále poskytnout, na druhou stranu současně jakékoli jiné osoby toto činit mohly.

20. Nový policejní orgán pak ze současné judikatury ESLP odkázal na rozsudek Velkého senátu ve věci Bédat proti Švýcarsku ze dne 29. 3. 2016 (stížnost č. 56925/08), kdy Velký senát neshledal porušení práva na svobodu projevu v uložení trestní sankce novináři za zveřejnění informací o probíhajícím trestním řízení. Má tak za to, že původní policejní orgán postupoval ústavně souladným způsobem a do práv stěžovatelky nezasáhl. Navrhl, aby Ústavní soud ústavní stížnost odmítl.

21. Ústavní soud zaslal stěžovatelce vyjádření všech účastníků řízení k replice, která ve svém následném podání setrvala na své původní argumentaci a vyvracela vývody obsažené v jednotlivých vyjádřeních. Za irelevantní stěžovatelka označila argument nového policejního orgánu, že jím uvádění svědci v důsledku seznámení se s obsahem usnesení o zahájení trestního stíhání odmítli vypovídat. Tuto příčinnou souvislost dle ní nelze nijak dovodit ani dokázat. Stěžovatelka vyjádřila souhlas s tvrzením policejního orgánu, že přípravné řízení je řízením neveřejným. To však dle jejího soudu nelze chápat tak, že by média vůbec nemohla veřejnost o probíhajícím přípravném řízení

informovat, jak se policejní orgán mylně domnívá. V tomto směru odkázala na judikaturu Ústavního soudu a příkladmo uvedla nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 577/13 ze dne 23. 6. 2015, dle něhož předmětem veřejného zájmu může být v podstatě jakýkoliv postup nebo rozhodování orgánů činných v trestním řízení, a to ve všech fázích trestního řízení. Obdobně odkázala i na judikaturu ESLP, jmenovitě rozsudek Tourancheau a July proti Francii (stížnost č. 75615/01). Odvolal-li se nový policejní orgán na rozsudek ESLP Bédat proti Švýcarsku, pak stěžovatelka pokládá za potřebné uvést, že v tomto případě novinář zveřejňoval odpovědi vyslýchaného, přičemž tyto odpovědi doplňoval svými subjektivními názory typu „nad svým činem neprojevil žádnou lítost“ či „ztratil rozum“. ESLP pak dle jejího názoru shledal porušení práva až v tom, že uveřejněné názory novináře během přípravného řízení byly schopné ovlivnit názor veřejnosti, a tím potažmo i soudu. Stěžovatelka však dle svých slov žádné podobné postoje nevyjadřovala.

22. Ve vztahu k vyjádření původního policejního orgánu stěžovatelka odkázala na argumentaci jí dříve rozvedenou v ústavní stížnosti, k námitce porušení ochrany osobních údajů toliko konstatovala, že s názorem policejního orgánu nesouhlasí, neboť všechny osobní údaje byly dle ní anonymizovány řádně. K vyjádření Vrchního soudu v Praze stěžovatelka poznamenala, že se nemá k čemu vyjádřit, neboť vrchní soud zcela odkázal na obsah odůvodnění napadeného usnesení.

23. Ústavnímu soudu bylo dále doručeno podání státního zástupce Vrchního státního zastupitelství v Praze, k němuž bylo připojeno vyrozumění Nejvyššího státního zastupitelství č. j. 2 NZT 28/2017-329 ze dne 15. 8. 2017 o závěrech vykonaného dohledu v jiné trestní věci, taktéž dozorované státním zástupcem Vrchního státního zastupitelství v Praze, v němž Nejvyšší státní zastupitelství v rámci vykonaného dohledu přijalo závěry stran problematiky výzev a případně dalších procesních sankcí ukládaných médiím v případě zveřejnění usnesení o zahájení trestního stíhání, případně jeho obsahu, v přípravném řízení. Vzhledem k tomu, že závěry Nejvyššího státního zastupitelství jdou dle názoru státního zástupce argumentačně dále než nyní napadené usnesení Vrchního soudu v Praze, rozhodl se státní zástupce postoupit je k případnému zohlednění v rámci řízení o ústavní stížnosti k této věci. Ústavní soud se seznámil se závěry příloženého vyrozumění Nejvyššího státního zastupitelství, ale z důvodů níže rozvedených je již nepokládal za nutné zaslat k replice stěžovatelce.

24. Ústavní soud v dané věci nenařídil ústní jednání, neboť od něj neočekával další objasnění věci (§ 44 zákona o Ústavním soudu), a to především s ohledem na jednoznačnost i šíři argumentace všech účastníků řízení.

IV.

25. Ústavní soud zvážil argumentaci stěžovatelky, dalších účastníků řízení, obsah naříkaných rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení, jakož i příslušný spisový materiál, a dospěl k následujícím závěrům.

26. Ústavní soud nejdříve posuzoval, zda ústavní stížnost splňuje všechny zákonem požadované náležitosti a zda jsou vůbec dány formální podmínky jejího věcného projednání, stanovené zákonem o Ústavním soudu, přičemž dospěl k závěru, že ústavní stížnost je v části, v níž směřuje proti v záhlaví uvedené výzvě původního policejního orgánu ze dne 18. 2. 2016, opožděná. Je tomu tak proto, že výzva policejního orgánu

vydaná dle § 8 odst. 1 tr. ř. představuje samostatný, dílčí procesní postup orgánu činného v trestním řízení, jímž je určitému subjektu práva adresován požadavek na splnění (vykonání) konkrétně specifikovaných povinností. Jinými slovy, ve smyslu § 72 odst. 1 písm. a) zákona o Ústavním soudu jde o jiný zásah orgánu veřejné moci, na nějž rozhodnutí o uložení pořádkové pokuty bez dalšího nenavazuje. Je s ním sice v příčinné souvislosti, ale má samostatný, odlišný skutkový základ (v případě výzvy jde o její vlastní předmět, o to, zda sám požadavek je zákonný atd., kdežto v případě pořádkové pokuty se hodnotí výlučně důvody, pro které bylo vyhovění výzvě jejím příjemcem odepřeno nebo jí z jiného důvodu nevyhověno). Z toho důvodu by bylo třeba napadnout výzvu policejního orgánu ústavní stížností samostatně jako jiný zásah orgánu veřejné moci, a to ve lhůtě dvou měsíců ode dne, kdy se o něm dotčený stěžovatel dozvěděl, nejpozději pak do jednoho roku ode dne, kdy k danému zásahu došlo. Je tomu tak proto, že zákon žádný způsobilý procesní prostředek k ochraně práv takového stěžovatele neposkytuje. Pořádková pokuta není ani nevyhnutelným, ani jediným v úvahu přicházejícím navazujícím článkem v postupu orgánů činných v trestním řízení, který může výzvu následovat (vynucení výzvy ponechané bez odpovídající odezvy může být v závislosti na její povaze realizováno kupříkladu za využití zajišťovacích institutů, srov. např. § 78 odst. 1 tr. ř.).

27. V posuzované věci se stěžovatelka o tomto jiném zásahu orgánu veřejné moci dozvěděla téhož dne (tj. 18. 2. 2016), kdy jí byla výzva původního policejního orgánu doručena (č. l. 11646 vyšetřovacího spisu). Podala-li tedy ústavní stížnost až 1. 7. 2016, stalo se tak zjevně po uplynutí dvouměsíční lhůty stanovené k podání ústavní stížnosti (§ 72 odst. 5 zákona o Ústavním soudu). Uvedené však neznamena, že by se Ústavní soud dále již napadeným postupem původního policejního orgánu nezabýval. Uložení pořádkové pokuty je možné pouze ve vazbě na konkrétní skutečnosti, přičemž posouzení výzvy jako podkladu pro uložení pořádkové pokuty je součástí celkového hodnocení posledně uvedené. Odmítnutí ústavní stížnosti v této části znamená jen to, že Ústavní soud nemůže o daném postupu rozhodnout samostatně, bez vazby na rozhodnutí policejního orgánu o uložení pořádkové pokuty a na něj navazující rozhodnutí soudu o stížnosti proti ní.

28. Ve zbývajícím rozsahu Ústavní soud shledal ústavní stížnost bezvadnou a současně i důvodnou.

29. Ústavní soud se v první řadě zabýval argumentací stěžovatelky stran jí tvrzené ústavně nekonformní interpretace a aplikace § 8b odst. 1 tr. ř. Uvedené zákonné ustanovení, na jehož základě byla vůči stěžovateli učiněna výzva, a v posledku i uložena pořádková pokuta, je systematicky zařazeno do obecných ustanovení trestního řádu upravujících poskytování informací o trestním řízení a osobách na něm zúčastněných. Ustanovení § 8b odst. 1 tr. ř. bylo společně s dalšími ustanoveními týkajícími se téže problematiky (§ 8a - § 8d) do trestního řádu vloženo novelou trestního řádu v podobě zákona č. 52/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Ústavní soud sice již měl možnost se vyjádřit k ústavní konformitě řady právních zmíněných ustanovení trestního řádu, včetně § 8b odst. 1, avšak pouze v rovině abstraktní kontroly norem v souvislosti s řízením o zrušení zákonů a jiných právních předpisů, zahájeným návrhem skupiny senátorů Senátu Parlamentu České republiky na zrušení § 8a odst. 1 věty druhé, § 8b odst. 1 a § 8c zákona, vedeným pod sp. zn. Pl. ÚS 10/09.

30. V nálezu sp. zn. Pl. ÚS 10/09 ze dne 24. 1. 2012 Ústavní soud ve vztahu k § 8b odst. 1 tr. ř. pouze konstatoval, že tehdejšími navrhovateli učiněný závěr, že sdělovací prostředky nemají patřit mezi osoby, kterým byly orgány činnými v trestním řízení poskytnuty informace ve smyslu § 8b odst. 1 tr. ř., nikterak z napadené právní úpravy neplyne (přínejmenším ne jako jediná možná výkladová alternativa, jak navrhovatelé tehdy naznačili) s tím, že i toto ustanovení je nutno nahlížet prostřednictvím ustanovení § 8d trestního řádu. Ústavní soud dále uvedl, že má-li být zákaz obsažený v ustanovení § 8b odst. 1 trestního řádu nahlížen jako omezení svobody projevu, je notorií, že ve smyslu čl. 17 odst. 4 Listiny lze svobodu projevu a právo vyhledávat a šířit informace omezit zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti. Ústavní soud k tomu současně dodal, že zákonná úprava objektivně umožňuje řešit individuální střet základních práv (zejména práva na svobodu projevu a práva na ochranu soukromí, příp. dalších veřejných dober) s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem případu i k tomu, jakou roli přisuzují Ústavní soud i Evropský soud pro lidská práva sdělovacím prostředkům v demokratické společnosti.

31. Z výše uvedeného je zřejmé, že Ústavní soud se tehdy otázkou ústavní konformity či ústavně souladného výkladu právní normy uvedené v § 8b odst. 1 tr. ř., pokud jde o její adresáty, šířeji nezabýval. V nyní souzené věci je předmětem přezkumu Ústavního soudu konkrétně posouzení, zda výklad orgánů činných v trestním řízení, dle něhož stěžovatelka nesměla zveřejnit text usnesení o zahájení trestního stíhání ve světle dikce § 8b odst. 1 tr. ř., byl ústavně konformní, resp. zda tyto orgány zaujetím tohoto výkladového postoje v daném případě nevybočily z ústavních zásad zákonné licence, enumerativnosti veřejnoprávních pretenzí či zásad spravedlivého procesu.

32. Ustanovení § 8b odst. 1 tr. ř. stanoví, že osoby, kterým byly orgány činnými v trestním řízení poskytnuty informace, na které se vztahuje zákaz zveřejnění podle § 8a odst. 1 věty druhé tr. ř., pro účely trestního řízení nebo k výkonu práv nebo plnění povinností stanovených zvláštním právním předpisem, je nesmějí nikomu dále poskytnout, pokud jejich poskytnutí není nutné k uvedeným účelům. O tom musí být tyto osoby poučeny. Stěžovatelka v první řadě namítla, že adresátem této právní normy není, a Ústavní soud je nucen jí přisvědčit. Stěžovatelce žádný orgán činný v trestním řízení text usnesení o zahájení trestního stíhání v první řadě vůbec (tedy přínejmenším zákonem předvídaným způsobem) neposkytl, o čemž ostatně panuje mezi účastníky řízení shoda. Už zde je zřejmé, že stěžovatelka tak do okruhu osob, jimž byly poskytnuty informace, na které se vztahuje zákaz zveřejnění podle § 8a odst. 1 věty druhé tr. ř., nenáleží. Odkázal-li tedy původní policejní orgán ve výzvě ze dne 18. 2. 2016 na ustanovení § 8b odst. 1 tr. ř., nepostupoval v souladu s trestním řádem, protože daná právní norma na případ stěžovatelky nijak nedopadá. Okruh osob uvedený v tomto ustanovení je jednoznačně vymezen a nelze jej výkladem dále rozšířit i na osoby, kterým orgány činné v trestním řízení žádné informace samy neposkytly, ale které je získaly jiným způsobem, např. zprostředkovaně právě od osob, na které povinnost uvedená v § 8b odst. 1 tr. ř. dopadá. Představit si lze i únik informací přímo od orgánů činných v trestním řízení, resp. jejich jednotlivých pracovníků atd. Z toho plyne, že výzva opírající se o toto zákonné ustanovení může směřovat jen proti osobám, které jsou podle tohoto ustanovení trestního řádu povinny informace dále nikomu neposkytovat. Protože stěžovatelka touto osobou zjevně nebyla, nemohla jí být taková výzva adresována. S touto námitkou, kterou stěžovatelka ve stížnosti proti usnesení

policejního orgánu o uložení pořádkové pokuty vyzdvihla, se pak vrchní soud žádným způsobem nevypořádal, třebaže se jednalo o klíčový argument. I tím došlo k porušení práva stěžovatelky na spravedlivý proces.

33. Tvrdí-li nyní nový policejní orgán ve svém vyjádření, že je proti logice, aby na jedné straně orgány činné v trestním řízení nesměly nikomu dále poskytnout informace, na něž se vztahuje zákaz zveřejnění dle § 8a odst. 1 tr. ř., na druhé straně aby současně jakékoli jiné osoby (na něž zákaz výslovně nedopadá) toto činit mohly, Ústavní soud k tomu uvádí, že tato logika se sice nabízí, avšak jen v rovině *de lege ferenda*. Zákon (nejen trestní řád) však obecně zákaz jejich zveřejnění třetími osobami, jež k příslušnému trestnímu řízení nevážou žádná práva či povinnosti, nestanoví. Předmětná ustanovení trestního řádu (§ 8a - § 8d) totiž vycházejí z předpokladu, že informace tohoto druhu primárně směřují od orgánů činných v trestním řízení vůči osobám, které jsou buď stranami trestního procesu, anebo jsou na něm jinak účastny (např. znalci, tlumočníci). Těmto „koncovým“ subjektům pak stanoví zákaz dalšího poskytování, jako je tomu právě v ustanovení § 8b odst. 1 tr. ř., aniž by dále myslila na možnost, že se tyto informace beztak (navzdory zákazu) ocitnou v dalších rukách. Jinými slovy, již neřeší následný článek tohoto pomyslného řetězce. Za této situace proto nelze než uzavřít, že stěžovatelka ustanovení § 8b odst. 1 tr. ř. porušit nemohla. Ostatně přehlédnout nelze ani to, že se jí z logiky věci ani nemohlo dostat jinak předepsaného poučení (viz poslední věta daného ustanovení).

34. Výše přijatý závěr samozřejmě bez dalšího nevyklučuje, že stěžovatelka mohla zveřejněním textu usnesení o zahájení trestního stíhání porušit jiný zákaz či povinnost stanovenou zákonem. Konkrétně původní policejní orgán v této spojitosti poukázal na zákon o ochraně osobních údajů a údajnou nedůslednost stěžovatelkou provedené anonymizace. Zákon o ochraně osobních údajů ovšem sám obsahuje úpravu postihující správní delikty na tomto úseku správního práva (viz hlava sedmá zákona č. 101/2000 Sb.), přičemž orgánům činným v trestním řízení je projednávat ani postihovat nepřisluší (zajisté nejde-li o trestný čin uvedený v § 180 trestního zákoníku). Teoreticky v úvahu rovněž přichází případná soukromoprávní odpovědnost, kdy zveřejnění obsahu usnesení o zahájení trestního stíhání může mít dopad i do oblasti osobnostních práv apod. Toto posuzování ovšem stojí vně působnosti orgánů činných v trestním řízení potud, že samy nejsou oprávněny prostřednictvím nástrojů trestního řádu postihovat domnělé porušení právních předpisů z právních odvětví a oblastí práva, které nebyly zákonodárcem svěřeny do jejich kompetence. Měl-li tedy policejní orgán za to, že stěžovatelka se dopustila přestupku v souvislosti s publikací textu usnesení o zahájení trestního stíhání, mohl v této souvislosti pouze učinit podnět vůči Úřadu pro ochranu osobních údajů.

35. K nedostatku použití § 8b odst. 1 tr. ř. pak přistoupila ještě vada spočívající v tom, že výzva nebyla řádně odůvodněna. Ústavní soud ve své judikatuře vztahující se k požadavkům na řádné odůvodnění jako součásti práva na spravedlivý proces zdůrazňuje, že se požaduje přiměřeně dostatečná míra odůvodnění, tedy „rozsah této povinnosti se může měnit podle povahy rozhodnutí a musí být posuzován ve světle okolností každého případu“ s tím, že závazek odůvodnit rozhodnutí „nemůže být chápán tak, že vyžaduje podrobnou odpověď na každý argument“ (kupř. nálezy sp. zn. IV. ÚS 201/04, I. ÚS 729/2000, I. ÚS 116/05 a IV. ÚS 787/06, III. ÚS 961/09, všechny dostupné na <http://nalus.usoud.cz>). Rozsah reakce na konkrétní námitky je tak co do šíře odůvodnění spjat s otázkou hledání míry, případně (za podmínek tomu přiměřeného kontextu) i s akceptací odpovědi implicitní, resp. i s otázkou případů hraničních, když

nutno reflektovat, že lze požadovat pouze takovou míru přesnosti, jakou povaha předmětu úvahy připouští.

36. Ačkoli výzva policejního orgánu není rozhodnutím a nelze na ni s ohledem na její procesní povahu klást stejné požadavky jako na meritorní rozhodnutí, dospěl Ústavní soud k závěru, že i tak neobstojí. Policejní orgán totiž koncipoval její odůvodnění tolíko potud, že stěžovatelka se publikací usnesení o zahájení trestního stíhání „může dopouštět protiprávní činnosti, zejména pak může mařit probíhající trestní řízení“. Nejenže policejní orgán nespécifikoval, jaké protiprávní jednání klade stěžovatelce za vinu, ale své úvahy zde navíc posunul do hypotetické roviny (ve smyslu „může, ale také nemusí se dopouštět, resp. mařit“). Takové odůvodnění výzvy s potenciálně sankčními důsledky nemůže z hlediska výše nastíněných požadavků kladených na odůvodnění rozhodnutí orgánů veřejné moci obstát, neboť je tento procesní postup zatížen značnou měrou nepřezkoumatelnosti. Ústavnímu soudu je zřejmé, že policejní orgán, nemá-li se sám zpronevěřit zákazu zveřejnění dle § 8a tr. ř., nemůže v případné výzvě uvádět podrobné důvody, které jej vedou k závěru o tom, že publikovaná informace z přípravného řízení je způsobilá ohrozit či mařit objasnění skutečností důležitých pro trestní řízení. Na druhou stranu se policejní orgán nemůže kuse omezit na prosté konstatování své domněnky, nemluvě o její formulaci v podmiňovacím způsobu, která jednak snižuje váhu uvedených důvodů, a tím i vážnost celé výzvy, jednak navozuje právní nejistotu na straně příjemce výzvy ohledně jeho dalšího chování i postupu. To má přirozeně svůj význam i pro jeho případnou obranu. Hledání přiměřené míry odůvodnění přitom musí odrážet všechny podstatné okolnosti v tom kterém případě.

37. V obou rozebraných ohledech se tedy výzva policejního orgánu ocitla v rozporu s trestním řádem, a tím i ústavními požadavky vyvěrajícími z práva na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny, jakož i v rozporu se zásadami uvedenými v čl. 2 odst. 2 a 3 Listiny, potažmo v čl. 2 odst. 3 a 4 Ústavy České republiky. Z toho důvodu se současně nemohla stát zákonným podkladem pro uložení pořádkové pokuty, kterou tudíž stíhá stejný nedostatek. Totéž pak platí i pro rozhodnutí stížnostního soudu, které jej nenapravilo.

38. Ústavní soud nicméně pokládá za nutné ve světle jak námitek stěžovatelky založených na odkazu na základní právo svobody projevu a na informace dle čl. 17 Listiny, tak i ve světle argumentů zbývajících účastníků řízení (zejména původního policejního orgánu) stran důsledků, které se mohou zveřejněním informací z přípravného řízení neblaze promítnout do objasňování skutečností důležitých pro trestní řízení, sdělit následující. Není pochyb o tom, že zpřístupněním textu usnesení o zahájení trestního stíhání či jiných informací z přípravného řízení dalším osobám, tím spíše široké veřejnosti, může dojít k maření trestního řízení. V tomto směru Ústavní soud považuje za opodstatněné obavy policejního orgánu, že tato situace může mít vliv na svědecké výpovědi, které tak jsou způsobilé stát se předmětem pochyb, ať již co do jejich procesní použitelnosti ve fázi řízení před soudem, tak i co do jejich samotné důvěryhodnosti. Tyto skutečnosti pak mohou samy o sobě nebo ve spojení s dalšími možnými negativními důsledky publikace předmětného okruhu informací vést k ohrožení či zmaření celého trestního řízení.

39. Závěrem se sluší podotknout, že Ústavní soud se již nezabýval zbývajícími argumenty stěžovatelky (zejména co do výše pokuty), neboť by to bylo s ohledem na

výše vyložené nadbytečné. Též stěžovatelku neseznámil s obsahem státním zástupcem Vrchního státního zastupitelství v Praze postoupeného vyrozumění Nejvyššího státního zastupitelství č. j. 2 NZT 28/2017-329 ze dne 15. 8. 2017, neboť jednak se týká jiného případu, jednak v něm tamní orgán činný v trestním řízení postupoval způsobem, který se v zásadních bodech lišil od postupu zde naříkaného, takže ve vztahu k nyní posuzované věci postrádalo přesah, k němuž by se stěžovatelka případně mohla relevantním způsobem vyjádřit.

40. Ze všech shora rozvedených důvodů tudíž Ústavní soud částečně vyhověl ústavní stížnosti a přistoupil dle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu ke zrušení napadeného usnesení policejního orgánu o uložení pořádkové pokuty a na něj navazujícího usnesení Vrchního soudu v Praze, a to pro porušení čl. 2 odst. 2 a 3 a čl. 36 odst. 1 Listiny, potažmo čl. 2 odst. 3 a 4 Ústavy České republiky. Ve zbývajícím rozsahu ústavní stížnost odmítl dle § 43 odst. 1 písm. b) téhož zákona jako návrh opožděně podaný. Při opětovném projednání a rozhodnutí v posuzované věci jsou zmíněné orgány veřejné moci vázány právním názorem Ústavního soudu vysloveným v nálezů (čl. 89 odst. 2 Ústavy České republiky).

P o u ě n í: Proti nálezů Ústavního soudu se nelze odvolat (§ 54 odst. 2 zákona o Ústavním soudu).

V Brně dne 14. března 2018

Tomáš Lichovník
předseda senátu